

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження Дзензелюка Дмитра Олексійовича «Методика розвитку рухових якостей студентів закладів вищої освіти засобами боротьби самбо», представлене на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності

13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я)

Актуальність теми виконаної роботи. В дисертаційній роботі Дзензелюка Дмитра Олексійовича, відмічається низький рівень мотиваційно-ціннісного ставлення сучасної молоді до рухової активності та до регулярних занять із фізичного виховання в навчальних закладах. Сучасна система фізичного виховання невзможі забезпечити достатній рівень біологічно-зумовлених потреб у руховій активності. Дисертаційне дослідження присвячено актуальній проблемі розвитку рухових якостей студентів закладів вищої освіти, яка, виходячи з аналізу наукових джерел та педагогічної практики, є недостатньо дослідженою.

Прискіплива увага вітчизняних та закордонних дослідників з даного напрямку виявилась недостатньою для ефективного вдосконалення процесу фізичної підготовки студентів. Відзначено фрагментарність уваги науковців саме до педагогічної складової конструювання та проектування змісту фізкультурно-оздоровчої діяльності у фізичному вихованні, спрямованої на формування здорового, фізично досконалого, соціально активного й морально стійкого покоління. Одним із простих і доступних для студентської молоді засобом всебічного фізичного розвитку є, на думку автора, боротьба самбо.

Тому одним із напрямків підвищення ефективності навчально-виховного процесу з фізичного виховання студентів автор пропонує упровадження занять з боротьби самбо. Це засвідчує наявність наукової проблеми, яка потребує свого вирішення.

Необхідно відзначити достатній рівень теоретичної підготовленості дисертанта, який провів ґрунтовний аналіз та узагальнення різних джерел

щодо вивчення проблеми підвищення рівня фізичної підготовленості та працездатності, формування фізкультурно-оздоровчих компетентностей у студентської молоді засобами боротьби самбо.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи Житомирського державного університету імені Івана Франка на 2014–2024 рр. «Теоретико-методичні засади удосконалення навчально-виховного процесу з фізичного виховання у вищих навчальних закладах» (номер державної реєстрації 0114U003978). Дослідження є складовою частиною теми кафедри фізичного виховання Житомирського національного агроекологічного університету на 2016–2020 рр. «Теоретико-методичні засади вдосконалення системи фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів» (номер державної реєстрації 0116U004203), а також відповідає тематичному плану та загальній проблемі наукових досліджень Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова «Теорія і технологія навчання і виховання в системі народної освіти». Тема дисертації затверджена вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 3 від 24.09.2015 р.), узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології НАПН України (протокол № 6 від 28.11.2017 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз тексту дисертації автореферату та змісту публікацій дисертанта дають підстави для висновку про наукову обґрунтованість і достовірність викладених результатів.

Обґрунтованість наукових положень, опрацювання експериментальних даних, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, а також їх достовірність забезпечуються належною теоретико-методичною базою, ґрунтовним вивченням і критичним аналізом наукових праць, відтак, не викликають сумніву.

Науковий апарат дослідження сформульовано в цілому правильно. Дисертація має традиційну структуру і оформлена згідно діючих вимог.

Дисертація складається зі вступу, списку скорочень, огляду літератури, матеріалів і методів дослідження, результатів роботи і їх обговорення, висновків, списку літератури та додатків. Дисертаційна робота викладена на 251 сторінках, з яких 159 сторінок основного тексту, ілюстрована 55 рисунками, містить 43 таблиці.

У *вступі* обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, описано методи, розкрито наукову новизну, практичне значення дослідження, подано відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження і відмічена кількість публікацій здобувача.

У *першому розділі* здійснено теоретичний аналіз проблеми фізичного виховання внаслідок недосконалої законодавчої бази, зниження мотиваційно-ціннісного ставлення молоді до занять фізичними вправами та визначено теоретичні основи розвитку рухових якостей студентів засобами боротьби самбо.

Представлено аналіз переваги системи фізичного виховання студентів на основі особистісно-орієнтованого вибору рухової активності над традиційною формою проведення занять. Доведено позитивний вплив занять з одноборств на фізичний стан студентів, який сприяє залученню їх до здорового способу життя та зростанню спортивної майстерності. У зв'язку з широким арсеналом техніко-тактичних дій, високою динамічністю, прикладною спрямованістю, відсутністю особливих умов для проведення занять та вимог до рівня підготовленості тих, хто займається, боротьба самбо користується популярністю серед молоді незалежно від статі. Це зумовило необхідність дослідження питання особливостей розвитку рухових якостей студентів закладів вищої освіти засобами боротьби самбо в процесі фізичного виховання.

У *другому розділі* обґрунтовано загальну методикку дослідження; викладено результати констатувального етапу педагогічного експерименту; обґрунтовано актуальність використання засобів боротьби самбо для розвитку рухових якостей студентів у процесі фізичного виховання. Для реалізації програми дослідження було відібрано загальноприйняті та апробовані сучасні

методи наукових досліджень, багаторічне використання яких у практиці педагогіки, психології, фізичного виховання та спорту підтвердило їхню адекватність, інформативність, надійність та об'єктивність.

Доведено, що навчання дій із боротьби самбо є планомірною, організованою, двосторонньою взаємодією викладача і студентів, яка спрямована на свідоме, міцне і глибоке опанування спеціальних знань, умінь і навичок, а також процесу, під час якого гармонійно розвивається особистість студента, формується його світогляд, здобувається підготовка та досвід до професійної діяльності.

Розроблена методика розвитку рухових якостей студентів засобами боротьби самбо побудована на засадах теорії адаптації, теорії навчання рухових дій та розвитку фізичних якостей, планування фізичного навантаження, а також загальної теорії підготовки спортсменів у боротьбі самбо. В основу методики покладено структуру фізичного виховання з вирішенням освітньої, виховної, оздоровчої, організаційної, тренувальної, профілактичної та відновлювальної функцій. Усі функції взаємопов'язані і забезпечуються специфікою навчальних занять, змістом навчання, використанням методів, форм і засобів навчання, контролем та аналізом результатів.

У *третьому розділі* представлений опис та ефективність результатів формувального експерименту, яка здійснювалася шляхом тестування та анкетування студентів. Формувальний педагогічний експеримент підтвердив достовірне покращання показників фізичного розвитку, фізичної підготовленості та стану здоров'я в експериментальних групах. Це означає, що застосування боротьби самбо ефективно вплинуло на розвиток рухових якостей та підвищення рівня загальної і спеціальної фізичної підготовленості студентської молоді.

Наприкінці всіх розділів наведені висновки, які логічно впливають із змісту викладеного матеріалу і свідчать про розв'язання основних завдань дослідження.

Достовірність результатів та їх новизна. Таким чином, обраний дисертантом ракурс самої постановки проблеми надає дисертації наукової

вагомості, новизни та експериментальної пошуковості. Представлені наукові положення базуються на ретельному аналізі значної кількості наукових досліджень, проведеному педагогічному формувальному експерименті. Масштабність проведеного дослідження, глибина аналізу різноманітних джерел забезпечують достовірність отриманих особисто автором результатів дисертації та вірогідність її наукових висновків і рекомендацій.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше: розроблено та обґрунтовано методику розвитку рухових якостей студентів закладів вищої освіти засобами боротьби самбо з урахуванням їх інтересів та рівня підготовленості; визначено найбільш інформативні рухові показники, що впливають на фізичний розвиток та здоров'я студентів та успішно розвиваються у процесі навчання боротьби самбо; встановлено раціональне співвідношення параметрів фізичних навантажень у процесі занять боротьбою самбо зі студентами закладів вищої освіти; удосконалено процес розвитку рухових якостей засобами боротьби самбо з урахуванням інтересів та найбільш інформативних показників фізичного розвитку та здоров'я студентів закладів вищої освіти; набули подальшого розвитку питання мотивації до занять з фізичного виховання, фізичної підготовленості, фізичного розвитку та здоров'я сучасних студентів закладів вищої освіти.

Практичне значення одержаних результатів знайшло відображення у науковій обґрунтованості, розробленості й експериментальній перевірці методики розвитку рухових якостей студентів та навчальній програмі з боротьби самбо для студентів закладів вищої освіти, яка рекомендована Національною федерацією боротьби самбо України. В науково-методичних рекомендаціях розкриваються особливості використання засобів боротьби самбо з метою розвитку рухових якостей студентів із різним вихідним рівнем фізичної підготовленості. Використання матеріалів дисертації у фізичному вихованні майбутніх фахівців дасть можливість підвищити успішність формування їх професійної готовності, сприятиме підвищенню ефективності фізичного виховання студентів завдяки впровадженню боротьби самбо як сучасного виду фізкультурно-оздоровчої діяльності, що має професійну та

оздоровчу спрямованість. Результати дослідження впроваджено у навчально-виховний процес із фізичного виховання Житомирського економіко-гуманітарного інституту «Україна», Житомирського національного агроекологічного університету, Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, Хмельницького інституту соціальних технологій, а також Житомирського обласного відділення комітету з фізичного виховання та спорту.

Повнота викладу основних результатів дослідження в опублікованих роботах. Основний зміст роботи повною мірою викладено у 26 публікаціях, а саме: 7 статей у фахових наукових виданнях України та 1 стаття у зарубіжному фаховому виданні; 9 публікацій виконано одноосібно.

Зміст автореферату відповідає структурі і основним положенням, викладених в дисертації.

Основні положення дисертаційної роботи доповідалися й обговорювалися на наукових, науково-методичних та науково-практичних конференціях різного рівня, а саме: Міжнародних наукових конференціях «Молода спортивна наука України» (Львів, 2003–2005, 2011, 2014); X Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні досягнення спортивної медицини, лікувальної фізкультури та валеології» (Одеса, 2004); II Міжнародній науково-практичній конференції «Wykstalcenie i nauka bez granic – 2005» (Прага, Чехія, 2005); III, V, VI, VII, VIII Міжнародних науково-методичних конференціях «Сучасні проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, здоров'я і професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту» (Київ, 2011, 2013, 2014, 2016, 2017); XIX Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми сучасної науки» (Астана – Харків - Відень, 2017); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Актуальные вопросы организации научно-методического обеспечения университетского образования» (Минск, 2017); VII Всеукраїнській науково-методичній конференції «Навчально-методичне забезпечення кредитно-модульної системи організації навчального процесу в галузевих університетах» (Рівне, 2005); II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фізичне виховання

студентської молоді: проблеми та перспективи» (Київ, 2011); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми фізичного виховання студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання» (Дніпропетровськ, 2014); XXVI Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку» (Переяслав-Хмельницький, 2016), щорічних науково-практичних конференціях співробітників Житомирського національного агроекологічного університету «Наукові читання» (Житомир, 2013–2017), щорічних науково-звітних конференціях викладачів та аспірантів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (2015–2017 рр.).

Важливим напрямком практичної реалізації висновків і результатів дослідження може бути їх використання під час укладання навчальних програм з фізичного виховання, розробки лекційних курсів і практичних занять для студентів закладів вищої освіти, у ході підвищення кваліфікації викладацького складу, під час написання посібників і підручників з дисципліни «Фізичне виховання».

В цілому дисертація свідчить про високий рівень підготовки дисертанта, досконале володіння методикою дослідження, творчий підхід до обраної проблеми, що дозволило обґрунтувати стан наукової розробки теми і розв'язати основні дослідницькі завдання. Аналіз дисертації, автореферату та наукових публікацій автора свідчить про те, що дослідником виконано оригінальне, актуальне ґрунтовне дослідження, що робить певний внесок у педагогічну науку. Таким чином, мету і завдання дисертаційного дослідження можна вважати досягнутими. Одержані результати підтверджують наукову компетентність автора як дослідника.

Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів, слід відмітити ряд дискусійних положень та зауважень до змісту роботи, а також висловити окремі побажання:

1. У першому розділі більшу увагу слід було приділити саме аналізу науково-методичної літератури у європейських країнах за проблемою дослідження, показати нові тенденції розвитку боротьби самбо у цих країнах.

2. У науковий новизні мова йде про те, що визначено найбільш інформативні рухові показники, які впливають на фізичний розвиток та здоров'я студентів, однак в тексті роботи (в таблицях) представлені всі загальноновизнані показники для оцінювання рівня фізичної підготовленості. Виникає питання стосовно новизни цього пункту. Також словосполучення рухові показники правильніше було б замінити на загальноприйняте - показники фізичної підготовленості.

3. В задачах дослідження передбачалось вивчення мотивів студентської молоді. В науковий новизні також автор пише: набули подальшого розвитку питання мотивації студентів до занять фізичною культурою. Однак у тексті і в висновках це положення практично не розкрито.

4. Робота значно б виграла, якщо автором були представлені практичні рекомендації для викладачів та студентів.

5. У тексті роботи на рис. 3.1 автором представлена методика розвитку рухових якостей студентів. Мова йде про авторську методику. На наш погляд, на цьому рисунку представлено схематичне відображення складових методики. Саму ж методику бажано було б описати докладніше з визначенням конкретних засобів і методів для підвищення рівня здоров'я і показників фізичної підготовленості. До того ж, не зовсім зрозуміло чому автор на стр. 157 дисертаційної роботи веде мову не про методику, а про авторську програму.

6. У висновку 5, автор вказує, що зміст методики складався з двох етапів. Мабуть не зміст методики, а сам процес формування рухових якостей студентів проводився у два етапи. А зміст методики складають засоби та методи.

Висловлені зауваження не мають принципового характеру та не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Аналіз рецензованої дисертації, автореферату дозволяє вважати, що за актуальністю, обсягом, методичним рівнем, новизною і науково-практичною значущістю одержаних результатів дисертаційна робота за темою: «Методика розвитку рухових якостей студентів закладів вищої освіти засобами боротьби

самбо», подана до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук є самостійною, завершеною науковою роботою, яка за обґрунтованістю проведених досліджень відповідає вимогам пунктів п. 9, 11–14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07. 2013 р. (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015), а її автор Дзензелюк Дмитро Олексійович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (фізична культура, основи здоров'я).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук,
професор кафедри спортивних
дисциплін Черкаського
національного університету
імені Богдана Хмельницького

А.О. Артюшенко

Підпис засвідчую:

проректор з наукової, інноваційної
та міжнародної діяльності, професор

С. В. Корновенко

17.05.2019 року

